

Diplomová práce

Student : Blanka KUMŠTOVÁ, roz.Trpišovská

Obor : ČJ - NJ

Téma : Aktuální členění doplňovacích otázek v češtině
(srovnání textů mluvených a psaných)

Oponent diplomové práce : PhDr. Jan Daněk

Posudek oponenta diplomové práce:

Diplomová práce Blanky Kumštové Aktuální členění doplňovacích otázek v češtině (srovnání textů mluvených a psaných) přináší zevrubnou kompilaci teoretických poznatků, které v souvislosti s problematikou AČV přinesla od 30. let minulého století jazykovědná bohemistika. Obzvláštní pozornost věnovala diplomantka terminologii, kterou pro své výklady o AČV jednotliví lingvisté zvolili. Tato část práce je velmi zdařilá a poskytuje doklad o značném rozhledu, který Blanka Kumštová ve zkoumané oblasti získala. Malou vadou na kráse je zde téměř pravidelné používání slova *pojmem* ve významu *termín*. Rovněž by stálo za zvážení, zda by nebylo vhodné začlenit teoretický přesah do oblasti zahraniční lingvistiky, a to alespoň tam, kde jsou poznatky zahraničních jazykovědců diplomantce známé (např. Leechova tematicko-rematická rovina významu jazykového znaku). Autorčino rozhodnutí soustředit se na českou lingvistickou tradici však chápu a respektuji.

Druhou částí práce je přehled zpracování tématu v učebnicích českého jazyka pro ZŠ a SŠ. Také zde se diplomantka zaměřuje především na otázky terminologie a dochází k závěru, že není plně v souladu s terminologií převažující v teoretických odborných textech. Je to závěr zajímavý a jistě by stálo za pokus porovnat nejen celek (výběr) učebnic a celek (výběr) teoretické literatury, ale použití terminologie v učebních a teoretických textech týchž autorů.

Třetí částí práce je rozbor textů (mluvených i psaných) s ohledem na AČV otázek doplňovacích. V této části práce diplomantka dochází k závěru, že jednotlivé typy AČV otázek doplňovacích se mezi psanými a mluvenými texty v zásadě neliší. Otázkou však je, zda lze takový závěr považovat za obecně platný, neboť autorka neuvádí údaje

o množství (v případě každodenních dialogů ani zdroje) zkoumaných dat a způsobu jejich sběru a výběru.

Celkově považují předkládanou práci za text splňující kritéria stanovená pro diplomovou práci v magisterském studiu a doporučují ji k obhajobě s hodnocením velmi dobře.

Doporučuji, aby se při obhajobě diplomantka soustředila na následující body:

a) Na s. 6 a 8 je uvedeno, že „výpověď je výsledkem mluvního aktu“. Doporučuji zvážit perlokuční akt jako konkurenční obsazení pozice „výsledku mluvního aktu“.

b) Na s. 10 se ztotožňuje věta tázací s výpovědí s KF interogativní. Toto ztotožnění nepovažuji za nejšťastnější, neboť termín věta tázací je termínem strukturním, který v sobě zahrnuje jak hledisko funkční, tak hledisko formální.

c) Na s. 26 se připomíná, že réma v mluveném projevu může být vyjádřeno také nejazykovými prostředky. Tato možnost samozřejmě existuje také v projevu psaném: „Vstup na toalety označujeme /piktogram s panáčkem/.“ Stejně tak zvýraznění rématu v příznakové pozici umístěním větného přízvuku na rematický výraz není jedinečná možnost mluvených textů (réma psaných textů může být zvýrazněno grafickými prostředky), jde spíše o to, že větný přízvuk bude v mluvené výpovědi vždy někde umístěn, zatímco grafické zvýrazňovací prostředky (podtržení, kurzíva) použít nemusím.

d) Na s. 29 je uvedeno, že „tranzit se podílí na zapojení výpovědi do kontextu z hlediska času, místa, způsobu atd.“ S tímto tvrzením souhlasím, avšak podobnou funkci mají kulisy. U tranzitu bych zdůraznil funkci logického propojení tématu s rématem danou prototypickým obsazením tranzitu VF: „Pepíček chce/nechce/vidí/jí/má rád... banán.“

e) Na s. 43 je uvedeno, že „typ s návaznou tematizací rématu je vhodný ... na popis událostí.“ Zvážil bych nahrazení výrazu *popis událostí* termínem *vyprávění*.

f) Na s. 100 je uvedeno, že „tázací slovo se klade na začátek otázky, protože signalizuje její interogativní funkci.“ Srovnejte primárně koncové umístění intonace, která má tutéž funkci u otázek zjišťovacích.

g) Na s. 93 je rozebírána otázka „V jakém filmu by sis chtěla zahrát?“ Škoda, že rozlišovací mřížka, kterou diplomantka zvolila pro popis AČV otázek nedovoluje zaznamenat jinak velmi zajímavé případy (viz výše) otázek, kde tázací zájmeno/příslovce je součástí jmenné fráze, kterou lze potenciálně rozdělit, a získat tak dvě výpovědní verze téže věty, lišící se AČV: „V jakém filmu by sis chtěla zahrát? / V jakém by sis chtěla zahrát filmu?“

V PRAZE dne 9/5/2007